museum
de Schat van Simpelveld

MUSEUMGIDS

HARTELIJK WELKOM IN MUSEUM DE SCHAT VAN SIMPELVELD. U bevindt zich in het voormalige moederhuis van de Zusters van het Arme Kind Jezus. Deze congregatie werd in 1844 in Aken opgericht door Clara Fey. Tijdens uw rondgang door het museum volgt u de sporen van Clara Fey en het werk van de Zusters van het Arme Kind Jezus.

INLEIDING 4

A. KLOOSTERLEVEN 9

B. PARAMENTENATELIER 13

C. WASSEN BEELDEN 21

D. SCHATKAMER 26

E. CLARA FEY 34

INLEIDING

Clara Fey werd op 11 april 1815 als vierde van de vijf kinderen van het echtpaar Fey geboren. Haar geboortehuis staat in de Bendelstraße te Aken. Haar vader was wever van beroep. Geboren in Eupen, verhuisde hij later in zijn leven naar Aken. Toen Clara slechts 5 jaar oud was stierf haar vader aan de gevolgen van een beroerte. Haar moeder, Katharina Fey, nam de volledige opvoeding van haar vijf kinderen op zich. Ze stuurde haar twee zonen, Josef en Andreas, naar een Latijnse school in Düren. Ook haar dochters, Constantia, Clara en Netta konden rekenen op een goede opleiding. Vanaf 1827 gingen Clara en Netta naar de zogenaamde Höhere Töchterschule St. Leonhard. Dit was voortgezet onderwijs speciaal voor meisjes. Hier werden zij, evenals hun medescholieren, sterk beïnvloed door de hier als lerares werkzame dichteres Luise Hensel. Zij liet een blijvend religieus enthousiasme ontbranden bij haar leerlingen, evenals de bereidheid om actief te zijn in werken van liefdadigheid. Van haar 34 leerlingen zouden er 19 intreden in een klooster. Drie daarvan stichtten uiteindelijk zelfs een eigen congregatie.

Ook buiten de school groeiden de broers en zussen Fey in een kerkelijke omgeving op. Hun moeder gaf hen een uitgesproken verantwoordelijkheidsgevoel richting de minderbedeelden mee. Clara was een erg gevoelig kind. Ze bekeek de wereld met een open blik en had in het bijzonder oog voor de armenhuizen en de armenwijken in de stad. Ze leefde in een tijd van beginnende industrialisering. Veel kinderen uit de onderste lagen van de bevolking moesten kinderarbeid verrichten. Zij werkten dagelijks minstens 12 uur in de fabrieken, en kregen voor hun werk slechts 1/10 van het gebruikelijke loon van een

volwassen man. Zij hadden geen kans op onderwijs en waren vaak op zichzelf aangewezen terwijl hun ouders zo'n 16 uur per dag zelf in de fabrieken werkten.
Clara leerde al jong de 'onbeschermden' te zien. In het bijzonder zag ze dit onbeschermd zijn in de ogen van arme kinderen van haar tijd. Ogen die leken te roepen om bescherming, om kind te mogen zijn en geen machinevoer voor een opkomende industriële samenleving. Wat Clara zag bezorgde haar een onrust die haar haar hele leven lang zou bijblijven.

Toen Clara 11 jaar oud was, had zij een bijzondere droom. Ze liep in deze droom over de Jakobstraße in Aken toen ze werd benaderd door een armoedig geklede jongen. Ze wilde hem een aalmoes geven, maar daarop zei hij: "Ik heb nog zoveel arme broertjes en zusjes in deze stad, zorg alstublieft voor hen!"
Op de vraag waar hij woonde, wees hij naar boven. En toen Clara Fey hem naar zijn naam vroeg, antwoordde hij: "Ik ben het arme kind Jezus." Deze droom heeft het leven van Clara vormgegeven.

In 1837 opende Clara samen met aantal andere, gelijkgestemde vrouwen een armenschool. Er werd een ruimte gehuurd, schoolspullen werden aangeschaft en de arme kinderen werden aangetrokken met de belofte aan nieuwe klompen, een luxe die hun ouders zich meestal niet konden veroorloven.

Het was zwaar werk, want veel kinderen waren achterdochtig en verwilderd, vaak onvoorspelbaar en rauw. Clara werd al snel het middelpunt van de groep. Zij had al jong het verlangen om de rest van haar leven te wijden

aan de religie. De benarde situatie en ellende van veel kinderen in haar geboorteplaats zette Clara Fey ertoe aan om zich niet bij een bestaande orde aan te sluiten, maar om Gods roeping te volgen en de onzekere weg te kiezen door een nieuwe religieuze orde op te richten.
Op 2 februari 1844 verwezenlijkten Clara Fey, Wilhelmine Istas, Leokadia Startz en Luise Vossen hun wens om voortaan als religieuzen in dienst van de arme kinderen en in gemeenschap van eigendom te leven. Zij wilden deze kinderen waardering, erkenning, een thuis, onderwijs en innerlijke kracht middels het geloof geven.

De gemeenschap groeide snel. Uit veel steden kwamen aanvragen om ook daar vestigingen op te starten. In 1872 en 1873 waren er al 23 vestigingen met 560 zusters. Deze zusters ontfermden zich over 1500 kostschoolstudenten, 500 kinderen in openbare weeshuizen en gaven op gemeenschaps- en basisscholen aan ruim 12.000 kinderen les.

In 1871 begon in Duitsland de zogeheten Kulturkampf. Rijkskanselier Otto von Bismarck nam verschillende wetten aan die activiteiten van de katholieke kerk beperkten of zelfs verboden. Zo werd het kloosterlingen verboden om enig educatief werk te doen. In 1875 vaardigde Bismarck de kloosterwet uit, een wet tot ontbinding van religieuze ordes in Duitsland. De ordes die zich niet wilden ontbinden werden gedwongen om Duitsland te verlaten. Dit had ook gevolgen voor de Zusters van het Arme kind Jezus. De inmiddels 60 jaar oude Clara bleef kalm en vertrouwde op God, zelfs in deze stormachtige tijd. Ze zocht naar een geschikt stuk grond in de buurt van Aken. Dit vond zij in Simpelveld, net over de grens in Nederland.

Clara Fey kocht deze grond. Later werden meer aangrenzende stukken grond geschonken aan de zusters door weldoeners. Men begon met het bouwen van het klooster waarin u zich nu bevindt. Al in 1878 verhuisden de zusters met kinderen en medewerkers naar het nieuwe klooster. Het is een enorm gebouw waar gedurende vele jaren tussen 200 en 300 mensen gewoond hebben.

Als u verder door het museum loopt, ontdekt u een schat aan talenten die de zusters naar het klooster brachten en waarmee ze geld genereerden voor kinderen die ze verzorgden. Het borduurwerk, de wassen beelden, het opnemen van meisjes in het pensionaat... Alles diende om hun taak te vervullen: een thuis bieden en onderwijs geven aan arme en verwaarloosde kinderen. Al in november 1878 werd in Huize Loreto in Simpelveld een school voor meisjes uit Simpelveld en omgeving geopend. Er kwamen zoveel aanmeldingen binnen dat de zusters niet alle kinderen konden aannemen. Voor 70 meisjes uit Simpelveld begon in november het onderwijs in Huize Loreto. De zusters openden de daaropvolgende jaren scholen en andere voorzieningen voor kinderen op veel andere plaatsen in Nederland, België en Frankrijk.

Veel jonge vrouwen hebben het voorbeeld van Clara Fey gevolgd en doen dit tot op de dag van vandaag. De Zusters van het Arme Kind Jezus leven en werken op drie continenten: in Azië, Latijns-Amerika en in Europa. De zusters ontfermen zich ook daar over kinderen en zorgen er voor goed onderwijs. Hiervoor zijn de zusters afhankelijk van donaties omdat de situatie in de landen vaak zo is dat niet alles daar kan worden verdiend. In Letland ondersteunen de zusters de kinderen van arme gezinnen

bijvoorbeeld met schoolspullen en voedsel. In Columbia hebben de zusters financiële steun nodig om scholen in stand te houden, omdat de regering haar onderwijsbeleid heeft gewijzigd en contracten met particuliere scholen heeft opgezegd. De zusters in Indonesië ondersteunen meisjes zodat zij een goede opleiding krijgen en daarmee perspectief voor de toekomst. Hiervoor willen ze een pensionaat bouwen dat de meisjes meer steun zou geven.

A. KLOOSTERLEVEN

Uw rondgang door het museum begint in de westvleugel (linkerkant). In het eerste onderdeel krijgt u een beeld van het kloosterleven. Het eerste dat u in deze ruimte op zal vallen is de overzichtsfoto van het totale kloostercomplex, de bijgebouwen en de sier- en moestuinen (7). Het staat in schril contrast met hetgeen op de kleurenprent tegenover de foto te zien is: het eerste verblijf van de zusters in de Akense Bendelstraße (2). Als u goed kijkt, ziet u op de luchtfoto een spoorlijn. Dit is de spoorlijn Aken-Maastricht die reeds in 1853 werd geopend. Simpelveld was het eerste station over de grens met Nederland. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de zusters uit Aken besloten hier neer te strijken, dichtbij hun oorsprong. Links naast het raam ziet u een spotprent (4) uit het tijdschrift Kladderadatsch (1875) die de Kulturkampf treffend verbeeldt: generaal Von Bismarck en de Paus staan tegenover elkaar in een schaakpartij.

De naam die het klooster kreeg was Huize Loreto: het klooster werd gewijd aan Maria als patrones. Dit ziet u hier afgebeeld op een door de zusters zelf vervaardigd vaandel (3)

In de volgende ruimte krijgt u een beeld van de persoonlijke leefruimte van een zuster in dit klooster. Het habijt (7) dat de zusters droegen en waarvan hier een exemplaar hangt is meer dan een uniform kledingstuk. De vorm en kleurstelling zijn niet toevallig, maar zijn welbewust gekozen omwille van hun symbolische betekenis. Het onderkleed is zwart, zoals ook de Augustijnen het dragen. De Zusters van het arme Kind Jezus volgen namelijk de orderegel van Sint-Augustinus. De vorm van het habijt is afgeleid van de 'heilige rok'. Dit relikwie wordt in Trier bewaard en wordt beschouwd als het kledingstuk dat Christus droeg voordat hij werd gekruisigd. In 1891 hebben de zusters dit kostbare relikwie gerestaureerd.
Over het habijt droegen de zusters een witte scapulier, een schouderdoek. De kleur van deze scapulier herinnert aan de orde van de Dominicanen en verwijst naar een voormalig klooster van deze orde waarin de zusters in hun beginperiode een tijd les hebben gegeven.

Het dagelijks leven van de zusters werd gekenmerkt door gebed en werk. Zij hadden echter ook beperkte vrije tijd. In deze vrije tijd was er ruimte voor lectuur en handenarbeid. De boeken die ze lazen waren van vrome aard en waren gericht op religieuze verdieping. De boeken die u hier ziet liggen (8) zijn door de congregatie zelf uitgegeven.

In het klooster werden ook spelletjes gespeeld. Kaartspelletjes en domino waren erg populair, maar de zusters hadden ook hun eigen spel (9) ontwikkeld: een kloostervariant van het bekende ganzenbord. Kloosterlijke deugden zoals armoede brachten je verder in het

spel, terwijl slechte eigenschappen zoals nieuwsgierigheid de speler enkele stappen terugzette. Het ultieme doel, hoe kan het ook anders, was de hemel bereiken. De creativiteit van de zusters is ook terug te zien in de tekeningen (10) aan de wand. Zij geven een zeldzaam intieme blik in de normaal zo gesloten wereld binnen de kloostermuren.

De herinnering aan de zorg voor onderwijs, zoals door de zusters uitgevoerd, staat centraal in de volgende ruimte. De beelden spreken voor zich en de uitgangspunten Ordnung, Fleiss, Gehorsam, Sauberkeit, zoals u die op het krijtbord ziet staan, waren tekenend voor de pedagogische normen en waarden van de zusters. Naast lezen, schrijven, rekenen, handenarbeid en muziek was religieus onderwijs een belangrijk onderdeel van het lesprogramma. Met de toename van staatsinvloed in het onderwijs werden er ook lesprogramma's ontwikkeld die voor alle scholen geschikt waren.

De congregatie heeft een enorme bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het basisonderwijs. Aan het begin van de Kulturkampf, in 1872, werkten 200 zusters als lerares in Duitsland. Met de verhuizing naar Nederland moesten de zusters zich opnieuw organiseren. Ze moesten de taal leren en de Nederlandse lesbevoegdheid behalen in Maastricht. Om de reeds in Nederland opgerichte scholen te kunnen leiden werkten de zusters vanaf het begin samen met Nederlandse leraressen. De foto's die u hier ziet geven een beeld van de wijze waarop in de 19de en 20de eeuw onderwijs werd gegeven.

Vanuit de schoolklas komt u in een voor het klooster

speciale ruimte. Een kamer ingericht als slaapkamer van een meisje dat hier in het pensionaat verbleef. Het opnemen van arme en verlaten kinderen was de eerste en belangrijkste taak van de zusters van het Arme Kind Jezus. Al snel na de oprichting van de congregatie werd Clara Fey gevraagd om ook de opvoeding van en onderwijs aan kinderen uit welgestelde gezinnen op zich te nemen. Het kostte veel overtuigingskracht om haar over te halen. Wat haar over de streep trok was de wetenschap dat het schoolgeld dat voor de pensionaatskinderen betaald werd ten goede kwam aan de arme kinderen.

Van één van de meisjes uit het pensionaat zijn enkele rekeningen (11) bewaard gebleven. Deze rekeningen geven ons een interessant inkijkje in het dagelijks leven van het pensionaat. Blijkbaar was er de mogelijkheid om pianoles te nemen en werd er rekening gehouden met dieetwensen. Bovendien kunnen we hieruit afleiden dat een volledig schooljaar in 1892 niet minder dan 400 Reichsmark kostte. Dat was meer dan het gemiddelde jaarsalaris van een geschoolde arbeider.

Noodzakelijk financieel beleid, een thema van alle tijden om zorg uit te kunnen voeren. Dit thema is een aardig bruggetje naar het volgende onderdeel van het museum: het paramentenatelier. U verlaat hiervoor de pensionaatskamer, gaat links de gang in en loopt rechts, bij ‘b’ het paramentenatelier binnen.

B. PARAMENTENATELIER

In de beginjaren van de congregatie beschikte de kloosterkapel in Aken niet over eigen kerkgewaden. Een van de zusters, zuster Franziska (Anna Maria Lauffs), besloot bij wijze van experiment zelf kerkgewaden te gaan produceren in haar schaarse vrije tijd. Zij bleek een natuurtalent met naald en draad en al snel werd zij vrijgemaakt van haar andere taken om zich volledig te kunnen richten op de paramenten. Zuster Franziska werd de eerste Stickmeisterin van het atelier dat snel zou groeien met aanwas van zowel zusters als leerlingen. Toen de gewaden voor de eigen kapel eenmaal gereed waren, werd er doorgegaan met het op bestelling produceren van diverse soorten paramenten voor andere opdrachtgevers. Onder paramenten verstaan we al het textiel dat tijdens de liturgie gebruikt wordt. De zusters konden de inkomsten immers goed gebruiken bij de zorg voor de arme kinderen. Vanwege de uitzonderlijk hoge kwaliteit was het werk van de zusters erg populair en stroomden de bestellingen van over heel Europa binnen.

In de vitrine (1) ziet u zowel een blanco onbewerkt kazuifel als een geborduurd en afgewerkt kazuifel. Een kazuifel is een mouwloos bovenkleed dat door de priester gedragen wordt tijdens de mis. De zijde die de zusters gebruikten was afkomstig uit Krefeld. Het ontwerp van de kazuifel zelf werd volledig door de zusters in hun atelier vervaardigd. De borduurwerken waarmee de kazuifels versierd werden, maakten ze op een aparte ondergrond. Deze losse opzetstukken werden vervolgens samengevoegd op de kazuifel. Dat had als voordeel dat men het borduurwerk eenvoudig eraf kon nemen en op een nieuwe grondstof kon plaatsen als de originele stof versleten was. Bovendien kon men op deze manier met meerdere zusters tegelijk aan één parament werken. Naast de kazuifels ziet u twee voorbeelden van zulke losse borduurwerken.

In de ladekast (2) naast de vitrine vindt u een verzameling van gebruiksklare opzetstukken, applicaties. De exemplaren in de lades zijn allemaal halffabricaten.

Centraal in deze kamer staat een borduurraam (3), zoals dit door de zusters gebruikt werd.
Hier hebt u de mogelijkheid om met een vergrootglas het werk in het borduurraam te bekijken en u zo ervan te vergewissen dat het echt geborduurd is en niet geschilderd. De kleuren lijken wel in elkaar over te lopen, net als in een schilderij. Zulk werk vereiste veel studie en talent. Men moest beschikken over uitstekende fijne motoriek, veel creativiteit maar bovenal een flinke dosis geduld.

Naast het borduurraam staat een naaimachine (4). De leerlingen van het pensionaat kregen naailes. Zo werd de school ook een kweekvijver voor nieuwe aanwas in het paramentenatelier. Veel van de jonge vrouwen traden uiteindelijk in bij de congratie.

Tijdens de naailes maakten de leerlingen voornamelijk gewone kleding. Deze kledingstukken werden vervolgens op feestdagen aan de arme kinderen geschonken.

Aan de wand hangen een oorkonde (5) en een bijbehorend gouden plakkaat van de handwerktentoonstelling uit 1907 in Aken. De zusters wonnen deze prijs voor een speciale tentoonstelling van Christelijke kunst. Zoals op de oorkonde te zien is, was het zeer ongewoon dat een dergelijke prijs door vrouwen gewonnen werd. De oorkonde moest van de mannelijke naar de vrouwelijke vorm veranderd worden. Het doel van de tentoonstelling was het vergroten van de interesse in lokaal kunsthandwerk. Door deelname nam de naamsbekendheid toe en daarmee werd de afzetmarkt vergroot.

Als u doorloopt naar de volgende zaal valt op dat een groot deel van deze ruimte in beslag wordt genomen door een dressoir van formaat dat een aantal noodzakelijke attributen bevat om de kunst van het borduren uit te oefenen. Bewonder hier de talrijke kleurschakeringen van de kaartjes met garens, de naalden, de pennen en een aantal opzetstukken.

In de tweede helft van de negentiende eeuw werd de kerkelijke kunst van het Rijnland gevormd door het historisme, waarbij men teruggreep naar de stijl van de middeleeuwen. De in 1842 begonnen werkzaamheden ter voltooiing van de Dom van Keulen waren bepalend voor deze ontwikkeling en zorgden voor een innovatieve impuls voor de hele West-Duitse religieuze architectuur en de kerkinrichting. De zusters volgden deze stijlverandering en dat betekende dat zij voornamelijk in neogotische stijl produceerden. Zij kunnen worden gezien als pioniers op het gebied van historiserend paramentenborduurwerk. Ze werden hierin geholpen door de Akense priester Franz Bock (1923 – 1899). Hij was een

van de eerste kunsthistorisch georiënteerde textielonderzoekers en wordt beschouwd als de grondlegger van de paramentenreformatie in Duitsland. Het grote boek (6) bovenop het dressoir bevat inspiratieprenten van middeleeuwse paramenten.

Aan de muren ziet u diverse ontwerpen (8 en 9) hangen. Deze dienden als voorbereiding op de eindresultaten.

Niet alleen het klooster in Simpelveld had een atelier. Ook op andere locaties van de congregatie in Duitsland, Oostenrijk, België, Frankrijk en Engeland werden ateliers geopend. Het atelier in Simpelveld zou echter het meest productieve worden, met op het hoogtepunt 35 naaisters en borduursters. De infographic aan de muur geeft u een overzicht van het aantal borduurwerken dat de zusters in de loop der jaren hebben geproduceerd. In de vitrine onder de infographic liggen twee kasboeken (10). Op de opengeslagen pagina van het rechterboek ziet u een bestelling voor de kathedraal van Breda, die onderaan de streep uitkomt op 1380 Reichsmark. Zoals u op de infographic kunt zien, komt dat neer op ruim 4 keer het gemiddelde jaarsalaris van een geschoolde arbeider omstreeks 1900.

Aan de andere kant van het dressoir ziet u in de vitrine drie soorten kerkgewaden (11). Aan de linkerkant hangt een koormantel. Deze wordt door de priester, diaken of subdiaken gedragen tijdens bepaalde ceremonieën. In het midden hangt een kazuifel, een mouwloos bovenkleed dat de priester draagt als hij de mis voordraagt. Het hier getoonde model is een barok kazuifel, ook wel vioolkistje genoemd. Aan de rechterkant hangt een dalmatiek. Deze heeft in tegenstelling tot de kazuifel wél mouwen en wordt alleen door de diaken gedragen.

In de volgende ruimte, de voormalige apostelzaal van

het klooster, treft u een verzameling van verschillende paramenten aan. De eerste vitrine (13) toont twee sets paramenten met verschillende motieven. Van links naar rechts ziet u eerst een kelkvelum, dat wordt gebruikt om de kelk mee af te dekken. Daarnaast hangt een barok kazuifel met bijbehorende bursa. In een bursa wordt het corporale bewaard. Een corporale is een linnen doek die op het altaar wordt gelegd. De priester zet de kelk en de ciborie, die de hostie bevat, op het corporale. Rechts van de bursa ligt een stola, dat bij de priester over de schouder wordt gelegd.

De tweede set bestaat onder andere uit een neogotische kazuifel. Dit soort kazuifel is zoals u ziet veel zwaarder.

Als u omkijkt ziet u aan de muur twee voorbeelden van ontwerptekeningen (15). De ontwerpen werden in zwart-wit gemaakt waarvan soms 1 kant werd ingekleurd zodat de borduursters wisten welke kleuren ze moesten gebruiken. Het ontwerp werd vervolgens op een stuk perkament overgetrokken. Dit perkament werd hierna op de te borduren stof bevestigd. De omtrek werd dan door een van de zusters met een tamboereernaald aangebracht. Als laatste werden de figuren door de meest getalenteerde naaisters louter op zicht ingevuld.

Het grote schilderij dat aan de wand aan de andere zijde van de doorgang naar de vorige kamer hangt, toont de geboorte van Christus (14). Het is geschilderd door zuster Amabilis (Elisabeth Güldenpfennig 1864 - 1945). Het prachtige neobarokke schilderij straalt een enorme rust uit. Let u vooral op de knielende engel: deze draagt een prachtig kleurrijk dalmatiek.

In de eerstvolgende vitrine (16) ziet u een zestal relatief eenvoudige kazuifels in verschillende kleuren. De

liturgische kleuren hebben allen een eigen betekenis en worden alleen op specifieke gelegenheden gedragen.

Roze staat voor vreugde te midden van verdriet. Op de derde adventszondag en op de vierde zondag van de vastenperiode wordt in plaats van het dan gebruikelijke paars, roze gedragen. Paars is de kleur van rouw en boete en wordt gedragen op dagen van boetedoening zoals de vastentijd en in de advent.

Zwart wordt op dagen van overlijden gedragen.

Rood is de kleur van de liefde, het lijden en van offers. Deze kleur draagt de priester op Goede Vrijdag, Pinksteren en op feestdagen van martelaren.

Groen is de kleur van hoop, nederigheid en contemplatie. Deze kleur wordt gedragen op dagen dat er geen bijzondere vieringen zijn.

Als laatste zien we wit. Wit is onder andere de kleur van de onschuld en reinheid, van het geloof en van vreugde. Een wit gewaad wordt gedragen met Kerstmis en Pasen, bij feestdagen ter ere van Maria en feesten van heiligen die geen martelaren zijn.

In de eerste wandkast (17) treft u een selectie aan geborduurde bursa's. Bursa's zijn over het algemeen iets eenvoudiger qua motief. Wanneer een kerkgemeenschap voldoende geld had werd er een bij de kazuifel passende bursa besteld.

In de tweede wandkast (18) ziet u een verzameling palla's. Een palla is een vierkant karton dat met een zeer fijn geborduurd linnen bespannen is. Een palla wordt op een kelk gelegd. Het eerder genoemde kelkvelum wordt hier vervolgens overheen gedrapeerd. Op de onderste

plank staat aan de rechterkant een kelk die met een kelkvelum bedekt is. Een kelkvelum past over het algemeen qua stof en decoratie bij een kazuifel, net als de bursa.
Links van de kelk staat een ciborie met daarop een ciborievelum. Een ciborie ziet eruit als een kelk, maar dan met een deksel.

Terug naar de kleding. Als u goed kijkt naar de donkerrode set in de vitrine (19), zult u zien dat deze verre van gaaf is. De zusters verrichtten namelijk ook veel restauratiewerkzaamheden. Grondstoffen werden nooit gerestaureerd. Als de grondstof beschadigd was, werden de geborduurde opzetstukken van hun drager afgenomen en op een nieuwe grondstof bevestigd.

In de laatste vitrine (20) tegen de wand vindt u een zesset die de belangrijkste scenes uit het leven van Maria laat zien. Van links naar rechts ziet u de Annunciatie, de Visitatie, de geboorte van Jezus, de Aanbidding der Koningen, de Presentatie van de Heer in de Tempel en als laatste De Twaalfjarige Jezus in de Tempel.

De congregatie heeft tegenwoordig geen actieve paramentenateliers meer. De ateliers zijn in de loop van de twintigste eeuw allemaal gesloten. Als we terugkijken kunnen we hiervoor twee redenen aanwijzen.
Allereerst ontstond omstreeks 1890 de Jugendstil, of Art Nouveau, als nieuwe stroming in de kunsten. Rond 1900 was deze stroming al erg populair geworden op veel plaatsen in Europa en was er ook veel vraag naar Jugendstil paramenten. De zusters hadden echter moeite om hun draai te vinden in deze nieuwe stijl. Ze deden wel enkele pogingen, maar grepen toch snel terug op de vertrouwde neogotiek waarin zij zo uitblonken.
Ten tweede zorgde het feit dat zij in dezelfde stijl bleven produceren voor een verzadiging van de markt. De

vraag naar hun neogotische paramenten verminderde daarom sterk en één voor één sloten de ateliers hun deuren. Het eerste atelier dat opgeheven werd was dat van Echternach in 1911. Als laatste sloot het Atelier van Simpelveld in 1940, bij aanvang van de Tweede Wereldoorlog. Hierdoor werd voorkomen dat het atelier zou worden gebruikt voor de productie voor de nationaalsocialisten. Na de oorlog werd het weer heropend, om vervolgens in 1980 definitief de deuren te sluiten.

Als u de Apostelzaal verlaat loopt u naar links voorbij de entree. Volg de routepijlen op de grond. Deze leiden u, om de kapel heen en langs het museumcafé, naar de oostvleugel van het gebouw. U komt vervolgens uit bij onderdeel C: de wassen beelden.

C. WASSEN BEELDEN

Dat het creatieve talent van de zusters zich niet beperkte tot borduurwerk, zult u in deze zaal ervaren.

De kerststal beleefde zijn grootste bloeiperiode tijdens de barok. Aanvankelijk werden kerststallen alleen in kerken opgesteld. In de eerste decennia van de 19e eeuw raakten deze kerstallen in kerken echter uit de mode. De Zusters van het Arme Kind Jezus zorgden in de tweede helft van die eeuw weer voor een wederopleving van de populariteit van de kribbe in de periode na de secularisatie.

Het was de eerste lerares van Clara Fey, Luise Hensel, die hiermee begon. Op 29 november 1829 schreef ze aan de bevriende dichter Clemens Brentano: “Ik wil de paar vrije uren die ik heb vullen met een plezierig werkje tijdens de Advent. Ik wil een kerstgroep maken voor onze leerlingen. Ik heb al hoofden voor Maria en Jozef, voor een herder en een herderin en ook voor een engel! Maar het Christuskind zal lelijk worden omdat je hier niets delicaats zult vinden.”

Omstreeks 1850 kreeg Clara Fey van haar dierbare vriendin Franziska Schervier een uit was vervaardigd beeldje van het kindje Jezus. Een van de andere zusters, Zuster Petra (Mathilde Schönstedt) raakte gefascineerd door dit wassen beeldje en experimenteerde net zo lang tot het haar lukte om dit wassen beeldje na te maken. Vervolgens vroeg zij kunstenaars om mallen hiervan te maken waardoor zij voor alle andere vestigingen van de congregatie beeldjes kon gieten. De vraag naar deze beeldjes werd hierna echter al heel snel zo groot, dat zich een heuse werkplaats ontwikkelde.

Dat men tegenwoordig ook kerststallen in huis opstelt komt doordat het kerstfeest is veranderd van een puur kerkelijk feest naar een burgerlijk familiefeest.

Wanneer u de zaal binnenkomt ziet u aan uw linkerkant in de vitrine (1) een aantal van deze Christuskindjes. Deze beeldjes hadden verschillende kledingstukken voor speciale gelegenheden. Deze kledingstukken werden uiteraard ook door de zusters gemaakt. In het begin werden vooral zogenaamde wikkelkindjes gemaakt: figuurtjes waarvan alleen het hoofd en de armen werkelijk uit was bestonden en waarvan het lijf werd gewikkeld in doeken. Later zouden de kindjes volledig uit was worden vervaardigd. Het duurde niet lang of de bestellingen stroomden ook van buiten de congregatie binnen. Niet alleen voor wassen Christuskinderen, maar ook figuren van Jozef en Maria en uiteindelijk voor hele kerstgroepen. Hierdoor ontstond naast het vervaardigen van paramenten een tweede huisindustrie. Duizenden beelden en beeldjes zijn door de zusters vervaardigd tussen 1854 en 1964.

In vitrine 2 ziet u alle benodigdheden voor het maken van een wassen beeld. Voor het hoofd en de ledematen werd een gipsen mal gemaakt in spiegelbeeld van houten of aardewerken modellen. De te gieten was, samengesteld uit diverse componenten, werd au-bain-marie verwarmd en vervolgens in de mal gegoten. Na enige tijd werd overtollige vloeibare was weer uit de mal gegoten om een hol afgietsel achter te laten. In tegenstelling tot de grote figuren werden de Jezuskindjes meestal massief gegoten om daarna in elkaar gezet te worden. Na het afwerken van oneffenheden werden de wassen hoofden en ledematen beschilderd met olieverf. De rest van het lichaam werd gemaakt van hout en karton, omwikkeld met linnen stroken en ingesmeerd met botlijm en champagnekrijt.

Om de figuren wat minder stijf te laten overkomen, begonnen de zusters rond de eeuwwisseling (begin 20e eeuw) steeds meer houten gestellen te gebruiken waarbij eerst de armen flexibel waren en later ook de benen, zodat men de figuren in verschillende posities kon plaatsen. Eén beeld kon zo in verschillende scènes worden gebruikt. Dit bracht dan weer de noodzaak met zich mee om de figuren te voorzien van soepel vallende kleding, in plaats gestevene gewaden.

Op de grote sokkels tegen de tussenwand staan een aantal wassen beelden opgesteld (3). Deze beelden, gegoten omstreeks 1920, zijn afkomstig uit een klooster van de Zusters van het Arme Kind Jezus in Döbling, Wenen. Daar werden ze tot 2018 elk jaar met Kerst opgesteld.
In vitrine 6 ligt een Kontobuch für Wachsarbeiten (1861-

1903). Dit boek geeft een overzicht van de productie en de verkoop van Christuskindjes en kerstgroepen in verschillende formaten. Boven de vitrine hangt een allegorische voorstelling van de geboorte van Christus (5) door zuster Amabilis. De techniek van deze schildering, die sterk lijkt op die van een fresco, bedacht ze helemaal zelf.

Links naast de vitrine staat een Maria met Kind (8). Het is de eerste wassen sculptuur van de zusters. In tegenstelling tot de meeste latere figuren blijft dit een uniek exemplaar. Het werd immers uit was geboetseerd en niet gegoten.

De wassen beelden werden niet alleen in Duitsland gewaardeerd. Bestellingen kwamen ook vanuit het buitenland. Kloosterorden die zich buiten Europa vestigden kozen ook graag voor het werk van de zusters. Niet alleen de vraag was constant hoog, maar er werden ook wassen beelden geleverd aan landen waar de zusters helemaal niet actief waren.

De kerstgroep (9) die u hier in volle glorie kunt bewonderen is tussen 1920 en 1930 gemaakt in Simpelveld. Tot 2018 werd deze groep in Wenen opgesteld, waar de zusters sinds 1857 actief zijn.

In vitrine 10 ziet u een voorstelling van Maria Lichtmis. De verering van Maria Lichtmis, op 2 februari, heeft altijd een speciale rol gespeeld binnen de orde van de Zusters van het Arme Kind Jezus. Het is de dag waarop Clara Fey in 1845 de orde oprichtte, en ook een feestdag waarop Maria en het kleine Jezuskind centraal staan.

Op die dag worden traditioneel kaarsen gewijd en een kaarsenprocessie gehouden vóór de mis, vandaar de naam Lichtmis. Het symboliseert ook het licht dat de zusters wilden brengen voor de arme kinderen over wie zij zich ontfermden.

U verlaat de wassen beeldenruimte via de deur naast de vitrine met Maria Lichtmis en volgt de route naar links. Aan het einde van de gang, aan uw rechterhand, vindt u de ingang naar de Schatkamer. In dit deel van het museum bevinden zich de topstukken van de collectie: de mooiste borduurwerken, maar ook middeleeuwse schilderijen en sculpturen die door de jaren heen in het bezit van de congregatie zijn geraakt.

D. SCHATKAMER

Links van de ingang hangt een kleine eikenhouten paneelschildering (1) van een onbekende kunstenaar uit de 15e eeuw. Afgebeeld is de Heilige Dominicus (1170 - 1221), de stichter van de Dominicanenorde. De moeder van Dominicus had een droom waarin zij een kleine, zwart-witte hond zag die met een fakkel de wereld in brand stak. Hiermee wordt gezinspeeld op het geestelijk vuur dat de dominicanen als reizende predikers zouden verspreiden. Zij worden daarom ook wel 'predikheren' genoemd.

Het antependium (2) is gemaakt in het atelier van de zusters in Döbling bij Wenen tijdens het interbellum. De lichte kleuren, de kaarsen en de teksten verwijzen allemaal naar de paastijd. Links staat 'lumen Christi' (Licht van Christus) en rechts 'resurrexit' (hij is verrezen). Christus draagt een rode mantel als teken van zijn overwinning, maar verrassend genoeg tonen zijn handen geen wonden.

De drie beelden (3) die u rechts van het antependium ziet staan, stellen respectievelijk Sint-Cathrien, Maria en Sint-Barbara voor. Catharina van Alexandrië en Barbara van Nicodemië waren beide intelligente, jonge vrouwen die hun maagdelijkheid wilden behouden voor Christus. Zij moesten dit ideaal, dat wordt verbeeld met een gesloten boek, uiteindelijk met de dood bekopen. Het zwaard en het gebroken rad van Catharina symboliseren haar martelaarschap, terwijl Barbara de toren vasthoudt waarin zij werd opgesloten.

De rode drieset (4) bestaat uit een dalmatiek, een koormantel en een kazuifel. De dalmatiek bevat een medaillon met de apostel Johannes.

Het met goud belegde zijden kazuifel (5) in de vitrine tegenover de rode drieset dateert van 1862 en is door de zusters in Aken gemaakt. Als voorbeeld diende een laatmiddeleeuws kazuifel uit de verzameling van bisschop Laurent. Het vertoont ook overeenkomsten met een Utrechts kazuifel uit 1509 dat in het Schnütgenmuseum in Keulen wordt bewaard.
De sluiting van de volgende koormantel (6) toont het zegel van de congregatie. De brede banden of aurifriezen tonen de wapens van de (aarts)bisdommen waarin de congregatie actief was in 1925.

In de volgende ruimte kunt u een zeer bijzondere vierset bewonderen. In 1852 kreeg de eerdergenoemde Zuster Franziska, de eerste Stickmeisterin van het borduuratelier, twee dalmatieken uit de parochiekerk van Greven van de toenmalige bisschop van Münster, Dr. Georg Müller. Zuster Franziska was hiervan onder de indruk, kopieerde het borduurwerk van deze dalmatieken en begon nog in hetzelfde jaar met het naborduren ervan.

In dezelfde tijd begon zij ook met het borduren van een kazuifel (7). Als voorbeeld nam zij tekeningen van een prachtig kleed uit de Bourgondische paramentencollectie van de Orde van het Gulden Vlies. Deze collectie bevindt zich in het Kunsthistorisch Museum in Wenen. Aan het einde van de oorlog tussen het hertogdom Bourgondië en Oostenrijk werd dit door Hubert van Eyck ontworpen meesterwerk als oorlogscompensatie door het Bourgondische hof overgedragen aan Oostenrijk. De staf op de achterkant van de kazuifel toont de getransfigureerde (van gedaante veranderde) Christus in een zeer mooie voorstelling. Aan zijn voeten liggen de discipelen, verblind door de pracht van zijn heerlijkheid. Mozes en Elias zweven in de armen van het kruis.

Op de voorkant is het doopsel van Jezus afgebeeld. Aan zijn linkerzijde staat Johannes, die hem doopt. Rechts staat een engel die het kleed van Jezus vasthoudt. In het midden zweeft het borstbeeld van God boven gestileerde wolken, met onder hem de Heilige Geest in de gedaante van een duif. In elk van de armen van het kruis verschijnt een zwevende engel.

Het geheel is uitgevoerd in het fijnste borduurwerk op rijk goudbrokaat en veelvuldig bezet met echte parels. Zuster Franziska begon in 1852 aan deze vierset en werkte eraan in haar zeldzame vrije tijd. Ze legde de laatste hand aan het werk in 1880, na 28 jaar. Het priestergewaad en de twee dalmatieken werden bij het 50-jarig jubileum van Andreas Fey voor het eerst gedragen.

Het drieluik (11) is niet door de zusters gemaakt, maar stamt uit het tweede kwart van de 16e eeuw en is afkomstig uit Vlaanderen. De hoofdvoorstelling is een piëta, Maria die treurt om het dode lichaam van haar zoon. Op het linkerpaneel is Sint-Jozef van Arimathea te zien. Rechts staat Maria Magdalena, herkenbaar aan de zalfpot. De bijzondere compositie, waarbij de figuren tot hun middel zijn weergegeven, maakt dat de kijker heel dicht op de gebeurtenis zit. Het werk is daarom uitermate geschikt voor persoonlijke devotie en contemplatie.

In het volgende deel van de schatkamer vindt u een selectie aan liturgisch vaatwerk. Deze kelken, monstransen en cibories zijn gebruikt door de congregatie in hun verschillende kloosters. Ze dateren van 1779 tot 1926.

Monstransen zijn houders waar een grote hostie in kan worden geplaatst om deze te laten zien. Bij zeer speciale gelegenheden wordt de monstrans in processie door stad

of dorp gedragen. Uit eerbied wordt de monstrans dan niet aangeraakt, maar vastgehouden met een speciaal doek, ook wel velum genoemd.

De hostie die kerkbezoekers ontvangen tijdens een eucharistieviering wordt bewaard in een ciborie. Cibories en kelken lijken erg op elkaar, behalve dat op een ciborie een deksel zit. Tijdens de mis vindt de transsubstantiatie plaats. Dit betekent dat voor de gelovigen Christus in zekere zin aanwezig is in het brood en de wijn. Omdat brood en wijn rechtstreeks in contact staan met de ciborie en de kelk werd de binnenkant van liturgisch vaatwerk altijd verguld.

Nadat u het liturgisch vaatwerk bewonderd hebt, loopt u langs een aantal kazuifels. Bijzonder is nummer 14. Deze goudkleurige kazuifel toont de Heilige Jozef. Hoewel hij een belangrijke rol speelde als pleegvader van Christus, komt hij weinig voor in de Bijbel.
In vroegchristelijke legenden wordt verteld dat Maria een bruidegom zocht en alle weduwnaars zich moesten melden met een staf. De oude Jozef kwam ook en door een wonder begon zijn staf te bloeien. Op die manier maakte God duidelijk dat hij de verkozen bruidegom was. Vandaar dat Jozef hier te zien is met een bloeiende tak.
Net als Jozef, hadden ook de zusters de zorg voor kinderen die niet van henzelf waren. De verering van Jozef nam daarom ook een nadrukkelijke plaats in. De raad voor eenieder die hulp nodig had staat hier geschreven: “Ite ad Joseph” (Ga naar Jozef).

Het is niet bekend in welk jaar de rode koormantel (15) is gemaakt. De afbeelding op het rugschild, een piëta, is echter op nog tenminste twee andere koormantels terug te vinden. Van deze mantels is wel bekend dat ze tussen

1890 en 1896 zijn gemaakt. Het is dus zeer aannemelijk dat de koormantel die u hier ziet uit dezelfde tijd stamt.

Het wonder van de Eucharistie vormt al sinds jaar en dag een inspiratiebron voor kunstenaars. Op de rode kazuifel (16) zien we een kruis dat bestaat uit wijnranken en een wijnpers. Net zoals de druiven tot wijn geperst worden, wordt ook Christus door zijn dood aan het kruis als het ware geperst. Zijn kostbare bloed wordt in de kelk aan zijn voeten opgevangen.

De groene dalmatiek (17) is onderdeel van een set van twee. Op deze dalmatiek ziet u de Heilige Augustinus. De andere dalmatiek van de set bevat een afbeelding van de Heilige Gregorius. Beide heiligen worden als kerkleraren beschouwd. De geschriften die zij achterlieten zijn van grote invloed op gelovigen.

De zusters vervaardigden vooral liturgische kleding en altaarlinnen. Maar incidenteel maakten ze op verzoek, of uit eigen beweging, ook wereldlijke voorwerpen, waaronder 19 tafelkleden. Slechts 1 tafelkleed (18) is bewaard gebleven en dat ziet u in de volgende ruimte. Het werd gemaakt in opdracht van de stad Aken om aan te bieden aan prinses Augusta van Saksen-Weimar-Eisenach. Deze Pruisische vrouw was getrouwd met de Pruisische koning Wilhelm I. Zij voelde zich persoonlijk betrokken bij de congregatie en stond in contact met Clara Fey. Toen het koningspaar in 1865 Aken bezocht, ter gelegenheid van het feit dat het Rijnland 50 jaar deel uitmaakte van het koninkrijk Pruisen, ontving zij dit kleed.

Als naamgenote was de Heilige Clara van Assisi (1193 – 1254) in inspiratiebron voor Clara Fey. De heilige Clara (19) was tevens stichtster van de Orde der Clarissen en

beschermheilige van de naaisters en borduursters. Deze sculptuur uit de 16e eeuw toont de heilige in haar ordekleed met een monstrans in haar hand. Volgens de legende slaagde zij erin een einde te maken aan de belegering van haar stad door de Saracenen.

Maria wordt in de kunst in vele gedaanten verbeeld. In de litanie van Loreto wordt zij ook Sedes Sapientiae (20) genoemd, zetel der wijsheid. Deze naam wordt gebruikt voor een tronende Maria met het Christuskind op haar schoot en getooid met een kroon en scepter. Dit notenhouten exemplaar dateert van het begin van de 15de eeuw.

Deze Madonna (22) maakte oorspronkelijk onderdeel uit van een zogeheten Marianum, een hangend dubbelbeeld. Het beeld dateert van 1480, maar het voetstuk is er later onder gezet. Haar enigszins bolle wangen en kin voldoen aan het schoonheidsideaal dat rond 1500 in Zuid-Duitsland gangbaar was.

In het laatste deel van de schatkamer loopt u tegen één van de onbetwiste topstukken in de collectie van het museum aan: een antependium (26) waarvan het ontwerp is ontleend aan het bekende geschilderde altaarstuk van de beroemde Duitse schilder Stefan Lochner (*1451). Dit meesterwerk bevindt zich nog altijd in de Dom van Keulen. Het borduurwerk is geen exacte kopie van het schilderij: door hun kennis van materialen en technieken wisten de zusters feilloos welke aanpassingen een verbetering zouden zijn bij het vertalen van de voorstelling van olieverf naar stof.

Links naast het antependium ziet u een gesneden altaarretabel (23) met als hoofdvoorstelling het bezoek van de drie koningen. De eikenhouten figuren werden individu-

eel gesneden en later samengevoegd tot een geheel en vervolgens verguld en beschilderd. Het altaarretabel is afkomstig uit Antwerpen. Dit is niet alleen op te maken uit de stijl, maar ook uit de vele handjes die als stadskeur in het hout zijn geslagen, zoals in de linker benedenhoek. Het dateert van rond 1520.

Voordat u de schatkamer verlaat passeert u twee fragmenten van andere gesneden altaarretabels uit de 15de of 16de eeuw. De biddende Christus op de Olijfberg (24) te midden van zijn slapende leerlingen getuigt van uitzonderlijk vakmanschap. Dat valt op te merken aan de plooien, de kapsels en fijn uitgewerkte troep soldaten die met Judas Iskariot op de achtergrond nadert. De plaatsbepaling wordt verduidelijkt door het tuinhekje (Hof van Olijven), de berg (Olijfberg) en de kelk. Christus bad immers dat deze kelk aan hem voorbij mocht gaan.

Een kleiner fragment toont de Kruisdraging (25). Een dergelijke gedrongen sculptuur met snel in hoogte oplopende ondergrond is kenmerkend voor een retabelfragment.

U verlaat nu de schatkamer. De routepijlen zullen u vervolgens richting de voormalige kloosterkapel loodsen.

KAPEL

Het volledige kloostercomplex werd ontworpen door de Duitse architect Hermann Joseph Hürth (1847 – 1935). Veel van de kloosters die in die tijd gebouwd werden hadden een vergelijkbare plattegrond met een brede gevel parallel aan de straat en een kapel in het midden. Het gebouw is gewijd aan het mysterie van de Annunciatie, ook wel de blijde boodschap aan Maria. Maria is de patroonheilige van de congregatie. De naam van het klooster heeft dan ook betrekking op Maria: Huize Loreto. Een legende vertelt hoe het ouderlijk huis van Maria door engelen uit Nazareth werd gehaald en in de Italiaanse stad Loreto werd geplaatst nadat de kruisvaarders in de dertiende eeuw het heilige land verlaten hadden. Huize Loreto werd het nieuwe thuis van de zusters die zich ver weg bevonden van de plek waar zij oorspronkelijk vandaan kwamen.

Als u in de kapel omhoog kijkt ziet u een stille witte ruimte waar het gekleurde licht fraai door de ramen naar binnen valt. Oorspronkelijk had deze kapel echter een heel andere aanblik. In overeenstemming met de voorkeur van deze periode, die ook terug te vinden is in de paramenten, was de originele decoratie onmiskenbaar neogotisch. Tegenwoordig verspreidt alleen nog het hoogaltaar de oorspronkelijke sfeer. Het is ontworpen door de Roermondse beeldhouwer Thyssen en vervaardigd in een atelier in Venlo.

Rechts bevindt zich een cenotaaf, het voormalige graf van Clara Fey. Zij werd eerst begraven op de begraafplaats op een heuvel achter het klooster. In 1934 werden haar botten overgebracht naar de kapel in afwachting van haar zaligverklaring. Inmiddels bevindt haar stoffelijk overschot zich de kloosterkapel in Aken.

U verlaat de kapel nu aan de overzijde om uw weg te vervolgen naar de eerste etage. Dit kan met de trap, maar naast de receptie bevindt zich ook een kleine lift.

E. CLARA FEY

De belangrijkste persoon voor de oprichting van de Congregatie Zusters van het Arme Kind Jezus is Clara Fey. Natuurlijk deelde deze bijzondere vrouw haar ideeën met anderen en werd zij op haar beurt ook weer beïnvloed door anderen.

Eén van de belangrijkste personen in het leven van Clara was haar moeder. Zij zorgde voor een goede opvoeding voor haar dochters, zowel qua onderwijs als qua persoonlijke ontwikkeling.

Clara's leven werd ook beïnvloed door haar lerares Luise Hensel (1789-1876) (1). Luise Hensel was dichteres en was op jonge leeftijd al een indrukwekkende persoonlijkheid die jonge meisjes wist te inspireren voor het geloof en het liefdadigheidswerk dat uit geloof kan groeien.

Eén van de mannen die een belangrijke rol in het leven en werk van Clara Fey speelde, was Monseigneur Johannes Theodor Laurent (1804 – 1884). Op de achtergrond van zijn portret (4), geschilderd door Josef Wahl (1875-1951), ziet u een boekenkast. Dat is uiteraard niet toevallig, maar een verwijzing naar enerzijds zijn belezenheid en anderzijds naar de vele werken die hij zelf schreef. Op de plaats waar nu de bibliotheek van het museum is, stond ooit de persoonlijke bibliotheek van Mgr. Laurent. Een van de fraaiste exemplaren, een Romeins missaal (3) ligt aan de overkant. Bisschop Laurent werd in 1841 benoemd tot apostolisch vicaris van het vicariaat van Luxemburg. Laurent werd zonder overleg met de regering benoemd en dit zorgde vanaf het begin voor conflicten. In 1848 werd hij ten onrechte beschuldigd van het veroorzaken van moeilijkheden en moest hij het land verlaten. In 1856 werd hij door Paus Pius IX gepensioneerd. Als bisschop zonder bisdom woonde hij enkele jaren in Aken. In 1879 verhuisde hij mee naar Simpelveld, waar hij tot aan zijn dood adviseur bleef van Clara Fey.

Een andere drijvende kracht was Wilhelm Sartorius (1805 – 1880). Als kapelaan van de Sint-Foillan kerk in Aken was hij goed bevriend met Clara's broer, Andreas. Sartorius kwam vaak op bezoek bij de familie Fey. Hij werd later Clara's biechtvader en spiritueel begeleider. Zijn portret (5) dat ook geschilderd werd door Josef Wahl, toont hem te midden van zijn boeken.

In de volgende ruimte loopt u door de voormalige werkkamer van Clara Fey. Als generaal-overste was Clara Fey de

enige zuster die twee privévertrekken ter beschikking had. Na haar dood in 1894 werd deze kamer ongewijzigd gelaten uit eerbied voor de stichteres van de congregatie.

Hierna komt u terecht in een vertrek dat werd gebruikt als de ontvangst- en vergaderruimte van het generalaat of algemeen bestuur. De meubels en voorwerpen in deze kamer zijn vrijwel allemaal afkomstig uit het ouderlijk huis van Clara Fey. Toen het meubilair van het ouderlijk huis werd overgebracht naar het klooster, werd het vereenvoudigd. De expressieve kleuren die destijds gebruikelijk waren, zijn verwijderd. De meubels hebben nu een rustieke houtlook.

Aan weerszijden van het venster hangen de portretten van respectievelijk Clara Fey (9) en haar broer Andreas (10). Rechts van het portret van Andreas Fey hangt een klein getekend portret van de kinderen Fey (11). Links zit Josef (1805-1881). Staand op de achtergrond staat Andreas (1806-1887) en tussen hen in zit Clara zelf. Rechts zit Netta (1816-1880), de enige van de kinderen die in het huwelijk trad. Het vijfde kind, Constantia (1808-1830) was al jong overleden.

Als u doorloopt naar het volgende vertrek komt u terecht in de slaapkamer van Clara Fey. Rechts staat een groene, laat 19e-eeuwse zetel. Deze fauteuil is onkarakteristiek comfortabel voor kloostermeubilair. Clara Fey heeft altijd een zwakke gezondheid gehad en op latere leeftijd was ze vaak beperkt door haar conditie. Een dergelijk stoel werd daarom toch als gepast gezien voor de generaal-overste. Het is ook de plek waar zij uiteindelijk overleed op 8 mei 1894. Een kaartje geeft de plaats aan waar ze haar hoofd te ruste legde.

Op 8 mei 2018 werd Clara Fey zaligverklaard: een feestelijk hoogtepunt van een proces dat reeds bij haar overlijden in 1894 begon. Deze ruimte geeft u meer uitleg over het proces dat hieraan voorafging.

Heiligen en zaligen hebben volgens de Katholieke kerk het geloof op een voorbeeldige wijze tot uiting gebracht in hun respectievelijke plaats en tijd. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat zij een bijzonder deugdzaam leven hebben geleid in navolging van Jezus Christus. Maar het kan ook gaan om een bijzondere spirituele kracht of zelfs door de manier waarop zij zijn overleden en zich hebben verenigd met God en het geloof. Als Christen is het niet noodzakelijk om één-op-één hun voorbeeld te volgen. Hiervoor zijn de individuele levens van mensen immers te verschillend en tijdgebonden. Maar de verhalen van heiligen en zaligen kunnen de gelovigen van nu wel inspireren bij het belijden van hun geloof of het leiden van hun leven.

Een zaligverklaring kan dienen als het voortraject van een heiligverklaring, maar dat is niet noodzakelijk: soms is de zaligverklaring de laatste stap. Zaligen worden meestal niet wereldwijd, maar vooral lokaal of regionaal vereerd. Bijvoorbeeld in een specifieke plaats, binnen een bisdom of een parochiegemeenschap. De verering van een heilige is niet zo begrensd.

Het begrip zaligverklaring kan verkeerd worden begrepen: men zou kunnen denken dat de katholieke kerk iemand zalig of heilig maakt. Dat is echter niet zo. Het zalige of heilige vindt men volgens gelovigen al in de persoon zelf, door de manier waarop hij zijn leven geleid heeft of door de bijzondere omstandigheden rondom diens dood. Hij of zij wordt na het overlijden al zalig of heilig, niet specifiek door het etiket dat de katholieke kerk erop plakt. De kerk verklaart alleen overtuigd te zijn van zaligheid of heiligheid middels de plechtige verklaring.

Aan de muur hangen vier informatieborden (15). Zij tonen de stappen die naar een heiligverklaring kunnen leiden.
Het proces begint wanneer een gemeenschap start met de

aanbidding van een bijzonder persoon. Als dit gebeurt kan een lokale bisschop een zaligverklaringsproces opstarten. Zo'n proces kan erg tijdrovend zijn. Zo begon het officiële zaligverklaringsproces van Clara Fey al aan het einde van 1920. Op dat moment waren nog enkele personen die Clara Fey persoonlijk gekend hadden in leven. Zij werden geïnterviewd voor persoonlijke getuigenissen. Tevens werden alle geschriften van Clara gelezen en theologisch correct bevonden. Hierdoor verkreeg Clara Fey de eerste titel, Servus Dei (dienares van God).

Hierna liep het proces vertraging op. Wellicht is dit te wijten aan het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog en zijn nasleep. Pas aan het einde van de jaren 1960 werd het proces weer opgepakt. Clara Fey werd in 1991 door de kerk tot Venerabilis (Eerbiedwaardig) verklaard.

De kerk verklaart een mens zalig wanneer er op voorspraak van hem of haar een door de kerk erkend wonder is gebeurd. Het duurde nog vele jaren voordat Clara Fey in 2018 zalig werd verklaard.

De getuigenissen van de zusters en anderen die Clara Fey persoonlijk kenden, de gebeden en de gebedsverhoringen en de procesdocumenten die tot de zaligverklaring hebben geleid, vormen samen zo'n tienduizenden documenten.

De droom die het leven van Clara Fey zo beïnvloed heeft is afgebeeld op de illustratie (17) van Sanne te Loo (*1972). Als 11-jarig meisje kwam Clara een arme jonge tegen in de Jakobstraße in Aken. Zij wilde hem helpen, maar hij antwoordde haar: "Ik heb nog meer arme broertjes en zusjes in deze stad, zorg alstublieft voor hen."
"Waar woon je dan?" vroeg Clara. De jongen wees naar boven. Op de vraag hoe hij heette, antwoordde hij: "Ik ben het arme kind Jezus."

Het geschilderde portret van Clara Fey (18) laat haar zien als jonge vrouw met een jeugdige en zachte uitstraling. De kinderen die links en rechts van haar staan zijn nichtjes van bisschop Laurent.

Om de zaligverklaring van Clara Fey te versnellen, begon men al vroeg met het drukken van gebedsprentjes en gebedsboekjes. Het hier getoonde beeld van Clara Fey (19) is niet uniek, maar is in een kleine oplage gemaakt als focusobject voor de zusters.

U bent nu aan het einde gekomen van uw rondgang door het museum. U loopt via de gang terug naar de trap. Houd bij het naar beneden gaan alstublieft rekening met eventuele tegenliggers. Eenmaal beneden staat u recht voor de uitgang.

We hopen dat u heeft genoten van de collectie en dat het verhaal van Clara Fey en haar medezusters u heeft geïnspireerd. Wij zien u graag nog een keer terug in Museum de Schat van Simpelveld!

Museum de Schat van Simpelveld
Kloosterstraat 68
6369 AE Simpelveld
045-203 1099

Aangepaste openingstijden:

Donderdag	11:00-17:00
Vrijdag	11:00-17:00
Zaterdag	13:00-17:00
Zondag	13:00-17:00

Reserveer uw museumbezoek op: www.deschatvansimpelveld.nl